

s'hi més, una terminació més «enraonada», com la de *gasiva*. Potser hem de pensar que la seva primera providència seria transposar vocals *gazophylacium* > **gasivolàs*, tal com hi ha grans probabilitats que sigui *chartophylacium* el que va ser «paït», adés com a *cartipàs*, adés com a *cartapell* o *cartipell*, adés com a fr. *cartable* o *cartabel*, gall. *cartafol*, ast. *cartafueyes* (veg. *CARTIPÁS*).

D'un fenomen així en tenim realment una prova directa. Jo no conec cap mot verament germà del nostre *gasiu* en les llengües romàniques directament veïnes (tes en els dominis castellà ni occità, judicant pel *TdF* i el *FEW*), però sí que n'hi ha una rèplica de colpidora semblança en un dialecte portuguès de l'Alentejo: «*gazipo*: avarento, 'unhas de fome'» (a Ourique, segons Pombinho, *RLus.* xxxvii, 238). Em sembla clar que això prové de **gazipolacium* amb la metàtesi vocàlica atencible i la *ph* pronunciada com a *p*: una mica més aportuguesat això havia de passar a **gazipoaço*, i els bons pagesos i ratinhos de Portugal, comprenent-ho com una ponderació augmentativa en *-aço* n'havien d'extraure *gazipo*. Doncs bé, paralelment, els nostres havent romanitzat la *ph* intervocàlica en *v* (cf. *COPHINUS* > *cove*, *RAPHANUS* > *rave*), és versemblant que vagin acabar d'anostar-lo fent-ne **gasivolàs*, i que d'aquest n'extraguessin *gasiu* o *gasiva*, si volien expressar-se més modestament quan temien que no els titllessin d'exagerats.

DERIV.: *Gasiveria* [*DAG.*; *VCatalà*, supra].

¹ No crec que se n'hagi proposat altra etimologia, i no s'havia de donar importància a aquesta, com ho fa *AlcM* que ho complica en dir amb el seu habitual eufemisme, que «no és gens segur» (!) que *gasiu* vingui de *VACIVUS* 'buit' (ètimon de *baciva*). — ² No penséssim que *gaza* és un terme d'un món remot, confinat a una atmosfera resclosida o erudita, per més que igual es vagi usar *γάζα* en grec. Consta que l'origen és persa, naturalment (i no provinent de la ciutat semítica de Gaza, com fantasia Plàcidus, *CGL* v, 24.12). És clar que la deu més alta es troba en persa antic: irani comú **gāzma-*, i encara hi ha *gāšn* en persa modern per a 'tresor'. La història del mot en irani es coneix en detall des dels treballs de Henning i Gerševitš, i el *Handbuch des Altpersischen* de Brandenstein i Mayrhofer (1964, p. 120). Però en altres llengües irànies passà a *ganda-* (d'on *gandabara* 'tresorer') i sembla que és la forma mèdica, també amb transposició, *ganza-*, la que es transmeté a través del persa aquemènid al grec, sànscrit, elamita, lici i armeni (Mayrhofer, *Rekonstruktion des Medischen*, en *Anzeiger d. Wiener Akad.* 1968, fasc. 11, 13-4). Però la transmissió al llatí no es faria solament al nivell Xenofont-Plutarco, sinó refermada i completada directament a Anatòlia i Pontos a través del Limes Parthicus i les legions imperials.

Gasó, V. *gassó* (això de «Montseny, Viladrau», *AlcM* s'haurà de comprovar millor que no siguin embulls «filològics» de Guerau de Liost, com aquelles

pseudo-llegendàries «Paitides»).

Gasòfia, alteració de l'it. *basòffia* [1612] o del cast. [Quevedo] (BAZOFIA, *DECH-DCEC*),¹ que probablement es prengué de l'italià: «allò era un viure del puday, y encara si la *gasòfia* hagués anat reventa, ray; mes és el cas qu'ab el caldo de l'olla s'hi hauria pogut batejar --», MrnVayreda, *Sang Nova* i, iv, 24. *Gasofada* eiv. *Gasofjada* Vic.

¹ La conclusió d'un origen italià, a què arribava provisionalment, es reforça tenint en compte l'arrelament en el Nord d'Itàlia i la *zz* africada que indiquen els mots lomb. *bazzòffia* «gran mangione» (Mussafia), així el significat del lomb. *bazzòffi* «grasone, bassoffione» que sembla comprovar (a base d'"esbufegador, obès asmàtic") la composició *battisoffia*. Cf. una vaga suggerència etimològica en Salvini, *Fon. Dial. Ci. Milano*, 181.

Gasogen, *gasolina*, *gasolinera*, V. *gas* *Gasoll*, V. *gatzoll* *Gasòmetre*, *gasometria*, *gasós*, *gasosa*, *gasocopi*, V. *gas* *Gaspa*, *gaspar-se*, V. *caspa* *Gasparó* < *esperó* × *gall* (amb al·lusió al NP *Gaspar*)

Gaspatxo, V. *DECH* (*gaspacho*, *CASPA* n. 5; la vida de la peruana Santa Rosa, †1617, ja diu que «sumitur frigidum» i es refereix a la varietat andalusa, no la manxega, Du C.), Lab. 1839 cita una variant *garapatxo* contaminada per *carabassó* o *carabassa*, que sens dubte en són ingredients.

GASSA I, 'encapelladura, nus', V. *gansalla*.

GASSA II, 'mena de tela, especialment per curar ferides etc.', que ningú no pronuncia *gasa*, com posa el *Dfa.*, i no hi ha raons sòlides per introduir tal pronúncia ni grafia: del mateix origen incert que el cast. [1611] [*DCEC*, *GASA*], el fr. *gaze* [1554] i l'angl. *gauze* [1688]: de provenença oriental (potser persaràbic *qazz*), però no rebut de l'àrab d'Espanya sinó d'Orient per via comercial. □ 1.ª *doc.*: 1736, C. Ros (*Adages*, 107) i potser ja *guasa*, 1516, i uns derivats *gassó* [val. 1583] i *ga(s)set*: «13 canas panni de *gaset*, item viridum et bavum, et 23 canas de moral, et de bruneta negra de Duaix et 8 canas de bifa de Aració» (1242, CaCandi, *MiscHiCat.* II, 369; = *gazzatum* concili de Buda de 1279, Du C.).

Més popularment es converteix en *glása*, fins la de curar ferides [L'Ametlla del V., 1957, i sentit una mica pertot], per influència de l'antic *glāca* 'glaçada que cau del cel' (ban barceloní de 1380-90, *DBal.*) i de *glassa* 'goma de ginebre usada per espolorar el paper per tal que no s'escampi la tinta' («gummi juniperi, juniperi lacrymae, quibus attritis conspergitur papyrus, ne diffuatur atramentum», *DTo.* 1647-70 i ja en un text del S. XVI); com a nom de la tela *glassa* ja apareix a princ. S. xv i *CoDoACA* (*AlcM*; «sericum rarum et tenue», *DTo.* 1647-70 i fou usat per Pitarrà: «sempre semblava un barret vell ab *glassa*», *Ous del dia*, *Gatades* I, 251), Maspons i Labrós («les noyes --- elegants, belles, ab vestits de seda, satí, *glassa* o punt blanc ---») (Vallès, *Aràbia*, *Misc. Folk.*, 69) i Verda-